MALTA

QORTI CIVILI, PRIM AWLA
MALTA

ONOR. IMHALLEF
PACE RAYMOND C.

Seduta tas-7 ta' Jannar, 2003

Citazzjoni Numru. 13/1994/1

Carmen Gallagher u b'digriet tat-28 ta' Mejju 1998 Catherine Camilleri giet awtorizzata tassumi l-atti tal-kawza bhala prokuratrici tal-assenti Carmen Gallagher in forza ta' prokura

vs

Carmelo Bajada u b'digriet tat-2 ta' Novembru 2000 gew mahtura Dr. Beppe Fenech Adami u l-P.L. Liliana Buhagiar biex jirrapprezentaw il-wirt battal ta' Carmelo Bajada u Direttur Registru Pubbliku u b'digriet tat-22 ta' Novembru 1995 l-Avukat Dottor Joselle Farrugia giet nominata bhala kuratur *ad litem* biex tirrapprezenta l-interess tal-mejjet Carmelo Bajada u b'digriet tal-11 t'Ottubru 1996 l-Avukat Dr Joselle Farrugia bhala kuratur *ad litem* giet estromessa mill-kawza.

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-attrici hija l-wild naturali tal-konvenut Carmelo Bajada minn relazzjoni extramaritali li huwa kellu snin ilu ma' omm l-attrici.

Illi mill-Att tat-Twelid tal-attrici jirrizulta illi fil-kolonna tal-*"Isem u Kunjom Missier it-Tarbija"* gew registrati l-kelmiet: "*unknown father*" ossia *"missier mhux maghruf"* (vide Dok. “CG 1”).

Illi ghalkemm l-attrici sejhet lill-konvenut Carmelo Bajada sabiex jirrikonoxxiha bhala bintu naturali huwa baqa' inadempjenti;

Illi ghalkemm l-attrici sejhet lill-konvenut Direttur tar-Registru Pubbliku sabiex jikkancella l-kelmiet "*unknown father*" mill-kolonna relattiva tac-Certifikat tat-Twelid tal-attrici u jisosstitwixxi l-istess kliem bil-konnotati tal-konvenut Carmelo Bajada, huwa baqa' inadempjenti.

Illi l-istess attrici talbet li ghalhekk il-konvenuti jghidu ghaliex din l-Onor Qorti m'ghandiex:

1. Tiddikjara illi l-missier naturali tal-attrici huwa il-konvenut Carmelo Bajada; u

2. Tordna lill-konvenut Direttur tar-Registru Pubbliku sabiex fl-Att tat-Twelid tal-attrici huwa jikkancella l-kliem "*unknown father*" mill-kolonna tal-*"Isem u Kunjom missier it-tarbija"* u jissostitwixxihom bil-kliem *"Carmelo Bajada"* u jirregistra wkoll fl-istess Att il-konnotati tal-imsemmi Carmelo Bajada fis-sens illi fil-kolonna intestata *"Professjoni, sengha jew stat iehor"* tinkiteb il-kelma: *"negozjant"*; fil-kolonna intestata: *"Eta"* jitnizzel in-numru: *"42"*; fil-kolonna intestata fejn *"Twieldu u Joqoghdu"* jitnizzlu l-kliem *"Hamrun"* u *"Hamrun";* u fil-kolonna *"Isem u Kunjom il-missier u jekk hux haj jew mejjet"* jitnizzlu l-kliem: *"John - mejjet"* rispettivament.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti li huma ngunti minn issa sabiex jidhru ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol 4 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol 5 u 6 tal-process;

Rat l-avviz fil-Gazzetta tal-Gvern tat-22 ta' Frar 1994.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tad-Direttur Registru Pubbliku a fol 10 fejn gie eccepit:-

1. Illi huwa mhux edott mill-fatti li taw lok ghall-kawza odjerna u jirrimetti ruhu ghall-provi;

2. Illi huwa m'ghandux ibati spejjez;

3. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni, l-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol 10 u 11 tal-process;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut Carmelo Bajada a fol 13 fejn gie eccepit:

1. Illi t-talbiet attrci huma nfondati fil-fatt u fid-dritt peress li l-eccipjenti mhux missier l-attrici;

2. Illi minghajr pregudizzju ghall-premess, it-tieni talba attrici hija infondata wkoll fid-dritt billi ma jirrikorrux l-elementi preskritti mill-**artikolu 92 (2) tal-Kap 16.**

3. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista ta' xhieda a fol 13 u 14 tal-process;

Rat in-nota tal-attrici tal-14 ta' Marzu 1994 fejn prezentat l-affidavit taghha stess (fol 16 sa 19).

Rat il-verbal tal-25 t'April 1994.

Rat in-nota tal-attrici tat-3 ta’ Mejju 1994 fejn gew prezentati l-affidavits ta’ Catherine Camilleri u Dr Frank Cassar (fol 24 sa 31).

Rat il-verbali tas-26 ta’ Ottubru 1994 u tas-17 ta’ Frar 1995.

Rat ir-rikors tal-attrici tat-30 ta’ Marzu 1995 u d-digriet tal-Qorti tat-23 t’April 1995 fejn cahdet it-talba.

Rat il-verbali tat-3 t’April 1995 u tat-2 ta’ Mejju 1995.

Rat ir-rikors tal-attrici tat-8 ta’ Mejju 1995 u d-digriet tal-Qorti tal-11 ta’ Mejju 1995.

Rat il-verbali tas-26 ta’ Gunju 1995; tat-22 ta’ Novembru 1995 fejn provdiet definittivament fuq ir-rikors tal-attrici tal-11 ta’ Mejju 1995 u nnominat lill-Avukat Dr Joselle Farrugia bhala kuratur *ad litem* biex tirrapprezenta l-interess tal-mejjet Carmelo Bajada fil-kawza; tat-23 ta’ Frar 1996 fejn Dr Frank Cassar ghall-attrici ddikjara li m’ghandux provi aktar; tad-29 ta’ April 1996; tal-11 t’Ottubru 1996 fejn il-Qorti rrevokat contrario imperio d-digriet taghha tat-22 ta’ Novembru 1995 u ordnat li l-Avukat Dr Joselle Farrugia bhala kuratur *ad litem* tigi estromessa mill-kawza.

Rat ir-rikors tal-attrici tas-17 t’Ottubru 1996 u d-digriet tal-Qorti tas-7 ta’ Novembru 1996.

Rat il-verbali tal-24 ta’ Jannar 1997; tat-2 ta’ Mejju 1997; tas-17 ta’ Ottubru 1997 u tas-26 ta’ Jannar 1998.

Rat ir-rikors tal-attrici tat-13 t’April 1998 u d-digriet tal-Qorti tat-13 t’Apri 1998 fejn cahdet it-talba.

Rat il-verbal tal-24 t’April 1998.

Rat ir-rikors tal-attrici tat-28 t’April 1998 u d-digriet tas-17 ta’ Mejju 1998 fejn il-Qorti astjeniet milli tiehu konjizzjoni ulterjuri ta’ dan ir-rikors.

Rat in-nota tal-attrici tat-28 t'April 1998 fejn permezz taghha gie esebit estratt minn gazzetta lokali.

Rat in-nota tal-attrici tas-7 ta' Mejju 1998 fejn permezz taghha gie esebit estratt minn gazzetta lokali.

Rat ir-rikors tal-attrici tal-21 ta' Mejju 1998 u d-digriet tal-Qorti tat-28 ta' Mejju 1998 fejn laqghet it-talba u awtorizzat lir-rikorrenti tassumi l-atti tal-kawza fil-kwalita` taghha ta' prokuratrici tal-assenti Carmen Gallagher nominata in forza ta' prokura (Dok "A" a fol 64).

Rat il-verbal tal-10 ta' Gunju 1998.

Rat il-publikazzjoni fil-Gazzetta tal-Gvern tat-13 ta' Novembru 1998.

Rat il-verbal tas-7 ta' Dicembru 1998 fejn ordnat lill-attrici tipprezenta nota guramentata fir-Registru biex tikkonferma xi fatti.

Rat in-nota guramentata tal-attrici tat-23 ta' Marzu 1999.

Rat il-verbal tas-26 ta' April 1999 fejn il-Qorti wara li kkunsidrat illi l-avvizi fil-gazzetti (a fol 69, 71 u 75) ma jsemmux lill-eredi presuntivi tal-mejjet Carmelo Bajada (minbarra Paul Bajada li gie notifikat) tordna illi n-notifiki isiru mill-gdid a tenur tad-digriet taghha tas-7 ta' Novembru 1996 (fol 55); tas-17 ta' Novembru 1999 u tal-24 ta' Marzu 2000 fejn il-kawza giet differita sine die.

Rat ir-rikors tal-attrici tat-13 t'April 2000 u d-digriet tal-Qorti tat-18 ta' Mejju 2000 fejn irriappuntat il-kawza ghas-smiegh ghad-9 ta' Gunju 2000 fejn din il-kawza bdiet tigi mismuha minn din il-Qorti kif prezentament ippresjeduta.

Rat il-verbal tad-9 ta' Gunju 2000 u tas-6 ta' Lulju 2000.

Rat in-nota tal-attrici li permezz taghha prezentat estratt mill-Gazzetta tal-Gvern.

Rat l-estratt mill-Gazzetta tal-Gvern tad-29 ta’ Settembru 2000.

Rat il-verbal tat-2 ta’ Novembru 2000 fejn il-Qorti laqghet it-talba tar-rikorrenti u nnominat lill-kuraturi deputati li lilhom imiss it-turn sabiex jipprezentaw il-wirt battal ta’ Carmelo Bajada.

Rat in-nota tar-Registratur tal-Qorti fejn informa lill-Qorti li l-Kuraturi Deputati li jmisshom it-turn huma l-Avukat Dr. Beppe Fenech Adami u l-P.L. Liliana Buhagiar.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-Kuraturi Deputati tat-30 ta’ Novembru 2000 (fol 97) fejn gie eccepit:-

(1) Illi huma mhumiex edotti mill-fatti li taw lok ghal din il-kawza.

(2) Illi huma jirriservaw illi jipprezentaw eccezzjonijiet ulterjuri jekk u meta huma jkunu gew edotti mill-fatti.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda a fol 98 tal-process.

Rat il-verbal tas-16 ta’ Jannar 2001; tal-15 ta’ Marzu 2001 fejn il-Qorti nnominat lill-Assistent Gudizzjarju Dr Paul Farrugia biex jisma l-provi kollha dwar il-kaz.

Rat il-verbali tas-seduti mizmuma mill-Assistent Gudizzjarju.

Rat ir-rikors tal-attrici tat-28 ta’ Mejju 2001, ir-risposti u d-digriet tal-Qorti tat-30 ta’ Lulju 2001.

Rat il-verbali tat-30 t’Ottubru 2001; tat-30 ta’ Jannar 2002 fejn il-Qorti rrevokat l-inkarigu tal-Assistent Gudizzjarju u halliet il-kawza ghall-konkluzjoni tal-provi tal-konvenuti u finali trattazzjoni ghall-11 t’April 2002; tal-11 t’April 2002 u tas-16 t’April 2002.

Rat in-nota tal-attrici tat-23 ta’ April 2002.

Rat il-verbali tat-22 ta' Mejju 2002 fejn il-kawza giet differita ghas-sentenza tat-28 ta' Novembru 2002 bil-fakolta li l-Avukati tal-partijiet jipprezentaw nota ta' osservazzjonijiet; u tat-28 ta' Novembru 2002 fejn il-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-7 ta' Jannar 2003.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

(A) AZZJONI ATTRICI.

Illi l-attrici qed titlob lil din il-Qorti sabiex tiddikjara li hija l-wild naturali tal-konvenut Carmelo Bajada u li, konsegwentement tordna li fic-certefikat tat-Twelid taghha l-paternita' tal-missier proprja tigi rikonoxxuta u registrata.

(B) PROVI PRODOTTI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-attrici sostniet li l-konvenut Carmelo Bajada kien jghix ma ommha minn mindu hija kienet tifla sa ma kellha erbatax (14) il-sena fid-dar proprjeta tieghu f'numru 4 Ponsonby Street, Gzira, u kien jghidilha biex issejjahlu "pa". Il-konvenut kien mar l-Ingilterra, pero' kien xorta jikteb lill-attrici u jindika lilu nnifsu bhala *"il-mahbub missierek sal-mewt"* u hija kienet tikteb lilu u tindirrizah bhala *"ghaziz pa'.* L-istess konvenut kien ammetta mal-avukat Dr. Frank Cassar li huwa missier l-attrici odjerna, pero' ma riedx li formalment jirrikonoxxi dan u ghalhekk l-attrici kellha taghmel din il-kawza.

Illi **Catherine Camilleri,** omm l-attrici sostniet li hija kienet separata *de facto* minn zewgha Vincent Camilleri ghal 38 sena shah ghaliex kien harab lejn l-Ingilterra ma mara Ingliza u ftit wara l-istess attrici bdiet relazzjoni mal-konvenut Carmelo Bajada li weghda li jiehu hsieb it-tfal taghha mir-ragel taghha Charlie u Josephine, ghalkemm

il-konvenut kien mizzewweg u kellu sitt itfal; wara xi sentejn li hija kellha relazzjonijiet intimi mal-istess konvenut Carmelo Bajada hija kellha lill-attrici minnu, pero' ma riedx jirrikonixxi formalment lill-bintu peress anke li dak iz-zmien l-adulterju kien ukoll reat kriminali, pero' kien mantna lill-attrici u lill ommha w uliedha u wkoll xtara il-post fejn kienet toqghod omm l-attrici u ghamel testment fejn hallieh lill-omm l-attrici u fil-kaz tal-mewt taghha lill-attrici, u l-attrici kienet issejjah lill-konvenut "pa' u kien ghamel polza ta' assigurazzjoni fuq l-attrici li kellha tigi mifdija meta l-attrici taghlaq 18-il sena kif fil-fatt sar, apparti sehem f'xi kumpanija ingliza. Dam b'din ir-relazzjoni max-xhud ghal tlettax (13)-il sena u wara mar joqghod ma ingliza. Kien ghen lill-attrici wkoll takkwista self fl-Ingilterra sabiex tixtri dar hemmhekk. Wara anke nizlet mill-Ingilterra u marret toqghod mieghu is-Swieqi, ghalkemm l-attrici wara telqet lura l-Ingilterra.

Illi l-**L-Avukat Dr. Frank Cassar** sostna li meta kellem lill-konvenut huwa ammetta li l-attrici kienet bintu pero' ma riedx jirrikonoxxiha formalment biex ma *"johloqx komplikazzjonijiet lil uliedu l-ohra fis-sens li hija tidhol fil-wirt maghhom"*

Illi din hija kawza sabiex l-attrici tistabbilixxi l-paternita' taghha, stante li fic-certifikat tat-twelid taghha jidher li hija giet indikata bhala bint missier *"mhux maghruf",* u jidher ghalhekk li hija ppromoviet din il-kawza sabiex missierha jigi indikat fl-istess att tat-twelid taghha formalment.

Illi mill-atti u provi esebiti, inkluz l-istess certifikat tat-twelid jidher ghalhekk li l-istess attrici, ghalkemm ommha kienet mizzewga lil certu Vincent Camilleri, qatt ma kellha l-istat ta' bint legittima tal-istess ragel ta' ommha, kemm peress li l-istess ragel kien abbanduna lill-ommha snin qabel fejn harab lejn l-Ingilterra u kemm ghaliex fic-certifikat tat-Twelid tal-istess attrici hemm indikat car u tond li l-istess attrici ma kienitx wild ta' zewg l-attrici tant li jinghad li omm l-attrici hija:-

"Catherine nee' Attard wife of Vincent Camilleri who has been absent from these islands for the whole period of

three hundred days next preceeding the birth of the said child (vide annexxed declaration)".

Illi ghalhekk ma hemm l-ebda ostakolu sabiex tigi proposta din it-talba u dan huwa indirettament rikonoxxut fl-**artikolu 92 (3) tal-Kap 16** li jipprovdi li:-

"Ghall finijiet ta' dan l-artikolu dikjarazzjoni ta' paternita' b'sentenza tal-qorti jkollha l-istess effett bhal taghrif".

Illi dan l-artikolu jirreferi ghall kaz meta wild illegittimu jigi rikonoxxut mill-istess missier u l-konsegwenza hija li l-istess wild jiehu l-kunjom tal-istess missier, u tali sentenza li tistabbilixxi l-paternita' tal-istess wild, ikollha l-istess effett bhal tali dikjarazzjoni, u ghalhekk f'dan l-isfond saret il-kawza odjerna stante li l-istess allegat missier l-attrici baqa' ma ghamilx id-dikjarazzjoni ta' rikonoxximent tal-attrici bhala bintu qabel ma miet fil-mori tal-kawza. Dan oltre dak indikat fl-**artikolu 94** li jipprovdi li:-

"Id-disposizzjonijiet ta' l-artikolu 93 (dwar obbligu ta' manteniment ta' missier lejn l-ulied illegittimi) *ghandhom japplikaw ghal min ma jkunx gharaf b'ibnu lit-tifel, izda li jkun gie dikjarat b'sentenza tal-qorti bhala missier".*

Illi tali azzjoni hija wkoll indirettament rikonnoxuta abbazi tal-**artikolu 100 tal-Kap 16** fejn jinghad li:

"It-talba gudizzjarja ghad-dikjarazzjoni ta' paternita' jew maternita' tista' tigi attakata wkoll minn kull min ikollu interess".

Illi huwa naturali li jkun hekk, u tant huwa minnu dan, li anke ma kien hemm ebda riferenza ghal tali azzjoni, ma hemm l-ebda dubju li taht il-principji generali tal-ligi dan jista' jsir stante li l-ligi u l-procedura jipprovdu li ghandu jkun hemm rimedju ghall kull talba u vantazzjoni tad-dritt li tista' ssir, u ma hemm l-ebda dubju li l-attrici ghandha dritt li tistabbilixxi l-paternita' taghha, kemm-il darba hija ghandha provi sufficjenti dwar l-istess.

Illi dan jaghmel iktar sens meta wiehed jikkonsidra li wild legittimu jista' jigi attakkat anke mill-istess wild innifsu b'dan li jekk jigi ppruvat li r-ragel tal-omm ma huwiex l-missier tal-wild, allura anke l-istat ta' wild legittimu jinbidel ghal dak illegittimu u dan huwa permess anke taht id-disposizzjonijiet tal-**artikolu 77 tal-Kap 16,** u dan apparti l-azzjoni ta' denegata paternita' moghtija lir-ragel tal-omm skond dak stipulat fl-**artikolu 70 tal-Kap 16,** dment dejjem li l-istess wild ma jkollux l-istat jew pussess ta' wild legittimu skond kif indikat **fl-artikolu 80 u 81 tal-Kap 16,** u f'dan ir-rigward din il-Qorti taghmel riferenza ghall-diversi sentenzi fejn dawn il-principji gew ben spjegati fosthom dik ricenti fl-ismijiet **"Emanuela sive Lilian Diacono vs Massimo Alakkad"** (P.A. (RCP) 2 ta' Ottubru 2002 – Citaz. Nru.78/2000/RCP).

Illi infatti l-**artikolu 81 tal-Kap 16** jipprovdi li:-

(1) "Hadd ma jista' jitlob stat kuntrarju ghal dak li jaghtuh l-att tat-twelid bhala iben legittimu u l-pussess ta' stat li jaqbel ma' dak l-att.

(2) Hekk ukoll, hadd ma jista' jattakka l-istat tal-iben legittimu ta' tifel li jkollu l-pussess ta' stat li jaqbel ma l-att tat-twelid tieghu".

Illi huwa car li l-hsieb tal-ligi huwa dak li jipproteggi l-istat ta' legittimita' tal-persuna, la darba din twieldet fiz-zwieg, u la darba l-istat tal-istess minuri huwa konformi mal-istess diskrizzjoni wkoll tal-hajja tieghu, hekk mizmum fir-rejalta' socjali bhala iben jew bint l-istess konjugi. Illi fil-fatt fil-kawza fl-ismijiet **"Pierre Travers Tauss vs Direttur tar-Registru Pubbliku et"** (P.A. (FGC) 10 ta' Mejju 1996) inghad li:-

"Dak li jissejjah ir-'raison d'etre' ta' din id-disposizzjoni tal-ligi nostrali jinsab enkapsulat fil-kumment tal-awtur Ricci meta huwa jikkummenta dwar disposizzjoni analoga tal-Kodici Taljan … … …". "Egli ha osservato esistere nell'ordine stesso delle cose una presunzione che sta per la inviolabilita' dal talamo a per il rispetto della fedelta' coniugale, la quale presunzione viene avvolorata dalla

vita comune degli sposi e fa riguardare il marito come il padre dei concepiti da sua moglie durante il matrimonio. I giuconsulti romano intesero questa presunzione e l incarnazione della formula solenne 'pater is est quem justae nuptiae demonstrat'. A questo principio, che non e' tanto un dettato dell' antica sapienza, quanto un postulato della stessa ragione, confortato dall' esperienza di molti secoli, si e' attentuato il legistatore patrio, e percio' nell' articolo 159, che il marito e' padre del figlio concepito durante il matrimonio" - (**Diritto Civili.** Vol. 1 para 49 pag. 76).

Illi fil-fatt hemm tlett azzjonijiet permessibbli fil-ligi taghna sabiex tigi attakkata l-legittimita' ta' l-ulied u cioe':

(a) L-azzjoni ta' diskonoxximent jew ta' *denegata paternita'* a bazi tal-**Artikolu 70 tal-Kap 16** li hija miftuha ghar-ragel li fic-certifikat tat-twelid huwa indikat bhala missier it-tifel imwieled fiz-zwieg, u dan fil-kazijiet indikati tassativament fis-**Subartikolu (1) (a) sa (d),** liema azzjoni tattakka l-presunzjoni *"pater est quae iustiae demonstrat",* u twassal biss mhux biex jigi determinat il-missier tat-tarbija imma biss ghad-dikjarazzjoni li r-ragel ta' l-omm ma huwiex il-missier, liema azzjoni ghandha tigi prezentata fit-termini stretti moghtija fl-**Artikolu 73 tal-Kap 16.**

(b) It-tieni azzjoni hija dik moghtija biss lit-tifel *ai termini* tal-**Artikolu 84** sabiex jitlob l-istat ta' iben legittimu u ghaliha japplikaw ir-regoli stabbiliti fl-**Artikoli 82 sa 85 tal-Kap 16.**

Illi a propozitu ta' din l-azzjoni nghad fil-kawza **"Antonio Scerri Gauci vs Dottor Giovanni Scicluna nomine et"** (A.C. 14 ta' Jannar 1952):-

"Illi din l-ahhar azzjoni tat-tfittxija ta' paternita' hija moghtija biss lit-tifel u hija estiza lill-werrieta jew dixxendenti tieghu fil-kaz biss previst mill-ligi."

"It-Tifel ghandu d-dritt li jitlob stat kuntrarju ghal dak li jaghtih l-att tat-twelid meta ma jkollux pussess ta' stat konformi ma' l-att tat-twelid, u ebda limitazzjoni ohra ma

timponilu l-ligi ghall-ezercizzju ta' dik l-azzjoni. Ghaldaqstant lilu ma tolqtux il-limitazzjoni li tolqot lil persuni ohra interessati, konsistenti f'illi huma jkollhom jippruvaw l-impossibbilta' fizika ta' koabitazzjoni tal-presenti genituri tat-tifel fi zmien rilevanti minhabba lontananza".

"Meta t-tifel ma hux ostakolat fl-ezercizzju ta' l-azzjoni ta' ricerka tal-paternita' tieghu bil-fatt li dik l-impossibbilta' fizika ma tirrizultax; l-unika limitazzjoni li tolqtu hija dik illi tolqtu meta huwa jkun jippossjedi stat konformi mal-att tat-twelid tieghu"

Illi f'kaz maghmul a bazi ta' din l-azzjoni fis-sentenza **"Walter Ahar nomine vs Pio Micallef"** (P.A. A. J. M. 21 ta' Frar 1996) inghad illi *"minn dan it-taghlim jidher li l-fatt li r-ragel ta' omm it-tarbija kien prezenti Malta u kellu il-possibbilta' li jkollu relazzjoni ma' martu, ma ghandu jkun ta' ebda xkiel fl-indagini li ghandha ssir sabiex tigi stabbilita l-identita' tal-missier naturali tal-istess attur".*

(c) It-tielet azzjoni hija dik kontemplata fl-**Artikoli 76 u 77 tal-Kap 16** u fl-**Artikolu 77** jinghad li:-

"Il-legittimita' ta' tifel imwieled matul iz-zwieg tista' tigi attakkata minn kull min ghandu interess, jekk jipprova illi, fiz-zmien bejn it-tliet mitt gurnata u l-mija u tmenin gurnata qabel it-twelid tat-tifel, ir-ragel kien f'impossibbilta' li jghammar ma' martu minhabba li kien il-boghod minnha".

Illi din l-ahhar azzjoni msemmija ta' impunjazzjoni ta' legittimita' hija miftuha ghal kull terz, inkluz lill-omm u lill-istess minuri peress li hija disponibbli ghal min ghandu interess, inkluz il-persuna li tallega li hija missier it-tifel.

Illi minn dan kollu jirrizulta li l-ligi taghti l-opportunita' lill-diversi persuni fil-parametri hemm indikati, u biss bl-azzjonijiet fuq indikati sabiex tigi denagata l-paternita' jew anke kontestata l-legittimita`.

Illi pero' fl-opinjoni ta' din il-Qorti l-azzjoni a bazi tal-**Artikolu 77** hija subordinata ghal dak li hemm provdut fl-

Artikolu 81 li jipprovdi li l-istat ta' iben legittimu ma jistax jigi attakkat minn hadd, lanqas mill-iben innifsu jekk il-minuri jkun akkwista l-istatus ta' iben legittimu mill-att tat-twelid u l-pussess tal-istess stat li jaqbel ma' tali att.

Illi fi kliem iehor l-azzjoni ittenta skond **l-Artikolu 77** sabiex tirnexxi trid issir fl-ewwel lok a bazi ta' iben jew bint li skond l-att ta' twelid ma jkunx ikkunsidrat bhala legittimu, jew ghalkemm l-istess att ta' twelid jikkunsidrah legittimu, huwa ma jkunx jippossedi l-istess stat ta' legittimu.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati fis-sentenzi "**Stephen Healey vs Clyde Farrugia Vella"** (P.A. RCP deciza fl-1 ta' Marzu 2001 – Cit. Nru: 1841/98/RCP); "**Carmel Grima et vs Carmelo Borg et**" deciza fil-5 ta' Lulju 2001 - Cit Nru 190/97/RCP, u "**Francis sive Frank Xuereb vs Maria Bonello et"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002 - Cit Nru: 1778/01); **"Francis sive Frank Xuereb vs Maria Bonello et"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002), **"Ahmed Mohammed vs Fatiha Khallouf"** (P.A. (RCP) 26 ta' Gunju 2002); **"Saviour Micallef vs Direttur tar-Registru Pubbliku"** (P.A. (RCP) 27 ta' Gunju 2002); u **Mary Jacqueline Fenech vs Victor Fenech *et*"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002).

Illi allura *multo magis* jezisti d-dritt ta' wild illegittimu li jistabbilixxi l-paternita' u/jew maternita' tieghu u ghalhekk l-azzjoni attrici hija certament proponibbli, u dan anke skond id-disposizzjonijiet fuq citati u partikolarment l-**artikolu 92 (3) u l-artikolu 100 tal-Kap 16.**

Illi ghal dawk li huma provi prodotti ma hemm l-ebda dubju li l-provi mressqa mill-istess attrici, u cjoe' li hija l-wild naturali tal-istess konvenut Carmelo Bajada ma gew bl-ebda mod kkontradetti, la mill-istess konvenut Carmelo Bajada nnifsu meta kien haj, anzi jirrizulta li ammetta l-istess adirittura mal-avukat tal-attrici Dr. Frank Cassar, u lanqas mill-werrieta tieghu, li ma gabu l-ebda provi sabiex jikkontrastaw l-allegazzjonijiet attrici.

Illi fuq kollox hemm id-dikjarazzjoni ta’ omm l-attrici, li spjegat b’mod car u dettaljat ir-relazzjoni taghha mal-konvenut, wara li giet abbandunata minn zewgha, u l-fatt li l-istess konvenut informalment izda kwotidjanament dejjem irrikonoxxa lill-attrici bhala bintu u wkoll provda ghall-manteniment taghha b’diversi modi kif fuq elenkat, u ghalhekk fic-cirkostanzi din il-Qorti thoss li t-talbiet attrici ghandhom jigu milquha, u l-attrici ghandha tigi ddikjarata bhala bint il-konvenut Carmelo Bajada llum mejjet, ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta’ u tiddeciedi,** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuti **tilqa’ t-talbiet attrici** b’dan illi:-

1. Tiddikjara illi l-missier naturali tal-attrici huwa l-konvenut Carmelo Bajada; u

2. Tordna lill-konvenut Direttur tar-Registru Pubbliku sabiex fl-Att tat-Twelid tal-attrici huwa jikkancella l-kliem "*unknown father*" mill-kolonna tal-*"Isem u Kunjom missier it-tarbija"* u jisosstitwixxihom bil-kliem *"Carmelo Bajada"* u jirregistra wkoll fl-istess Att il-konnotati tal-imsemmi Carmelo Bajada fis-sens illi fil-kolonna intestata *"Professjoni, sengha jew stat iehor"* tinkiteb il-kelma: *"negozjant"*; fil-kolonna intestata: *"Eta"* jitnizzel in-numru: *"42"*; fil-kolonna intestata fejn *"Twieldu u Joqoghdu"* jitnizzlu l-kliem *"Hamrun"* u *"Hamrun";* u fil-kolonna *"Isem u Kunjom il-missier u jekk hux haj jew mejjet"* jitnizzlu l-kliem: *"John - mejjet"* rispettivament u dan oltre korrezzjonijiet, zidiet, sostituzzjonijiet u modifiki ohra li jista’ jkun hemm bzonn fic-citat Att tat-Twelid li jindikaw li l-konvenut Carmelo Bajada huwa effettivament missier l-istess attrici.

Illi l-Qorti tordna ukoll li *ai termini* tal-**Artikolu 256 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta’ Malta** li kull korrezzjoni hawn ordnata ghandha ssir mid-Direttur tar-Registru Pubbliku fi zmien ghaxart (10) t’ijiem minn dak in-nhar li s-sentenza tghaddi f’gudikat u ghandha ssir bis-sahha ta’ kopja vera tas-

sentenza li tinghata lilu mir-Registratur tal-Qrati Superjuri, bil-mod preskritt fl-istess disposizzjonijiet tal-**Kap 16.**

Illi dwar il-kap tal-ispejjez dawn ghandhom jigu ssoportati mill-istess wirt battal ta' Carmelo Bajada, b'dan li d-Direttur tar-Registru Pubbliku huwa mehlus mill-hlas ta' kull spiza *stante* li ma jirrizultax mill-provi li tali zball kien imputabbli ghal xi raguni lill-istess, filwaqt dejjem li l-kuraturi deputati ghandhom jithallsu skond il-ligi.

Moqrija.

Onor. Imhallef Raymond C. Pace LL.D.
7 ta' Jannar 2003

Josette Demicoli.
Deputat Registratur.
7 ta' Jannar 2003